

Çeşitli Dinlerde ve Kültürlerde Doğu ve Batı Sembolizmi

Muhsin KADIOĞLU¹

¹*Istanbul Technical University, Maritime Faculty, Department of Maritime Transportation and Management Engineering, Tuzla-Istanbul / Turkey*
kadiogm@itu.edu.tr

Alındı: 17/05/2020,

Kabul edildi: 06/06/2020,

Yayınlandı: 31/07/2020

Eastern and Western Symbolism in Various Religions and Cultures

ABSTRACT: *Symbolism is one of the oldest elements in human history. Various forms of symbols have been used in all religions and cultures. In addition to astronomical symbols, numbers, plants, animals, colors, monograms, objects are also used as symbols. While some symbols are used only in some religions or cultures, some symbols are common. Some symbols may have changed meaning over time, although they have a common meaning at the beginning. There are also symbols with completely different meanings. In this article, after examining the concept of west as geographical direction, the symbolic meaning loaded in the west direction in various religions and cultures will be investigated. In the article, the place, importance and symbolism of the West in Islam will be revealed.*

KEYWORDS: symbolism, religion, culture, west, east

ÖZET :*Sembolizm, insanlık tarihinin en eski unsurlarından biridir. Bütün dinlerde ve kültürlerde çeşitli şekillerde semboller kullanılmıştır. Astronomik sembollerin yanında sayı, bitki, hayvan, renk, monogram, objeler de sembol olarak kullanılmıştır. Bazı semboller sadece bazı dinlerde veya kültürlerde kullanılırken, bazı semboller ortaktır. Bazı semboller de başlangıçta ortak anlam taşımasına rağmen zaman içinde anlam değişikliğine uğramış olabilir. Bunların yanında tümüyle farklı anlamlara sahip semboller de vardır. Bu makalede coğrafi yön olarak batı kavramı incelendikten sonra çeşitli dinlerde ve kültürlerde batı yönüne yüklenen sembolik anlam araştırılacaktır. Makalede, coğrafi yön olarak batının İslam'daki yeri, önemi ve sembolizmi ortaya konulacaktır.*

ANAHTAR KELİMELER: sembolizm, din, kültür, batı, doğu

Giriş

Sembolizm her alanda yaygın bir ögedir. Bunlar arasında en yaygın olanları dinî ve millî sembolizmdir. Zaman içinde edebi sembolizm gibi yeni türler ortaya çıkmış ve hızla gelişim göstermiştir.

Dinî ve millî sembolizmde kullanılan öğeler arasında bitkiler, hayvanlar, sayılar, element sembolleri, baş harf sembolleri(monogram) astronomik semboller başta gelmektedir.

Dinî ve millî sembolizme konu edilen bitkiler, hayvanlar, sayılar, element sembolleri, baş harf sembolleri(monogram) astronomik ve diğer sembollerin incelenmesi hiç şüphesiz ki derin bir konudur. Bu sembollerin özelliklerini bilmeden ve anlamlarını öğrenmeden bir takım kültür ve sanat eserlerini, çoğu taşınmaz kültür varlıklarındaki sembolleri doğru anlamlandıramayız. Öte taraftan bu sembollerin antik devredeki kullanımıyla günümüzde kullanımı arasında farklar da olabilir. Çünkü insanlık bilgi birikimini artırarak ilerlemektedir.

Sembolleri tanımak, anlamak, kavramak ve yorumlamak için çeşitli dinler, kültürler ve medeniyetler hakkında derin bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Öyleyse sadece sembolizme konu olan unsurları öğrenmek yeterli olmayacak, sembolleri çeşitli dinler ve kültürler arasında karşılaştırma yaparak öğrenmek en doğrusudur.

Sembolizmi anlamak ve yorumlamak hassas bir konudur. Sembollerin yorumlarında hassas olunmazsa, tamamen farklı sonuçlara varılabilir. Sembollerin yorumlanması gerçek bir ilim disiplini gerektirir. Bu sebeple hiçbir din, kutsal kitap, dini grup veya gruplar, millet, kültür, sembol veya semboller aşağılanmamalı, kötülenmemeli veya alaya alınmamalıdır. Hiç şüphesiz ki, her insanın kendine ait dini inancı, kültürü ve bunları simgeleyen sembolleri vardır. Ancak bunlar tarafsız bakış açısına engel olmamalıdır.

İnsanlık tarihinde en eski sembolizm örnekleri sayı ile ilgilidir. Hiç şüphesiz ki her sayının sembolik bir önemi yoktur. Bazı sayılar sadece bazı dinlerde veya kültürlerde önemlidir. Bazı sayılar hemen her dinde ve kültürde önemli olabilir ama sembolik anlamları farklılaşabilir.

Sembolik objelerde de benzerlikler görülebilir. Örneğin tespih hemen bütün dinlerde Tanrı'ya şükretmek için kullanılmaktadır ama boncuk sayısı, malzemeleri ve sembolik anlamları farklıdır.

Renk sembolleri de özel ve önemlidir. Örneğin Musevilik'te mavi renk on emir ile bağdaştırılır. Çünkü Musa ve ona inananlar Sina Dağı'na çıktıkları zaman, Tanrı'nın onlara Safir (mavi) zemin üzerinde görüldüğüne inanılır. Hinduizm'de ateşi ve kötülükleri yakmayı temsil eden safran kutsal kabul edilir ve bu nedenle din adamları safran renginde kıyafet giyerler. İslam geleneğinde ise yeşil önemli bir renktir. İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in en sevdiği rengin yeşil olduğu, yeşil bir cübbe ve sarık giydiği aktarılmıştır. Kuran'da 13 ayette yeşil renkten söz edilir. Rahmân suresi 64. ayette “cennetler koyu yeşildirler” ve Kehf suresi 31. ayette ise “Adn cennetlerindeki ince ve kalın dibadan yeşil elbiseler giyecekler” denildiği için İslam'da yeşil renge özel bir önem verilir. Hristiyanlıkta beyaz saflık, masumiyet ve kutsallığın sembolü kabul edildiğinden Noel ve Paskalya döneminde kullanılır ve nadiren gümüş ile temsil edilir.

Mezarlardaki veya mezar taşlarındaki semboller kişinin ismiyle, mesleğiyle ilgili fikirler verebileceği gibi milliyeti ve dini inancı hakkında da bilgiler içerebilir.

Özellikle Hristiyan kültüründe görülen monogramlar, erken dönem Hristiyanlıkta İsa'yı sembolize etmek için kullanılmıştır.

Coğrafi yönlerin de dini ve milli bakımdan anlamları olabilir. Örneğin Müslümanlar, ölen bir kişinin başını İslam'ın kutsal mabedi Kabe'ye dönecek şekilde gömerler.

Astronomik semboller ise gezegenlerdir. Gezegenlere anlam yüklenmesi geleneği çok eskidir ve hemen her dinde kullanılan bir sembolizm yöntemidir.

Akılcı, bilimsel-teknik semboller, modern bilim ve teknolojide giderek artan bir önem kazanmıştır. Bunların kısmen çeşitli matematikte, fizikte, biyolojide, diğer bilimsel ve teknik konularda işlevleri vardır. Bu tür “laikleşmiş” sembollerin bile, dini sembolizm alanından beslendiği söylenebilir. Çünkü bu semboller, belirli bir anlamı belirli bir işaretle ilişkilendirmek suretiyle dini sembolünkine benzer bir şekilde işlev görmektedirler.

Sembolizmin Tanımı

Merriam-webster sözlüğüne göre sembolizmin iki ana anlamı vardır. Bunlardan ilki “bir sembol veya temsil sistemi”dir. İkincisi ise “özellikle

sembolik bir anlamı olan şeylere yatırım yaparak, görünmez veya somut olmayan şeyleri görünür veya duyuşsal temsiller yoluyla ifade etmek”tir. Bu durum “maddi olmayan, ideal veya başka türlü maddi olmayan gerçekleri veya durumları ortaya çıkarma veya önerme yöntemi olan sanatsal taklit veya buluş” olabileceği gibi “ilahi varlıkların ve ruhların temsilinde geleneksel ya da geleneksel işaretlerin kullanılması” da olabilir.

Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğünde ise sembolizm kelimesinin Fransızca’daki “symbolisme” kelimesinden Türkçeye girdiği belirtildikten sonra “simgecilik” olarak açıklanmıştır.

Sembolizm, duyguları, fikirleri, nitelikleri ve inançları sembollerle ifade etme biçimidir.

Dini Sembolizm

Dini sembolizm, otoriteler tarafından desteklendiğinden tarih boyunca en tutarlı şekilde gelişen sembolizm biçimi olmuştur. Kökenleri en eski insan medeniyetlerine kadar uzanan dini sembolizmin öne çıkan edebi metinleri arasında John Milton’un Kayıp Cennet’i önemlidir. Eser, Yaradılış hikâyesinin tekrarıdır. Rus yazar Fyodor Dostoevsky’in Karamazov Kardeşler adlı eseri ise Kutsal Ruh’un fiziksel bir temsilidir.

Dini semboller çok çeşitli türlere sahip olduğu gibi bunların anlamları da çok çeşitlidir. Alegori, kişileştirmeler, figürler, analogiler, benzetmeler, resimler, fikirlerin resimsel gösterimleri, işaretler, ayrı ayrı tasarlanan amblemler, sözel anlamı olan yapay semboller ve belirli kişileri ayırt etmek için kullanılan işaretler ve benzerleri çeşitli şekillerde dini sembolizmde kullanılmaktadır.

Çeşitli dini sembollerin çoğunun temel ortak amacı mesajdır. Bunların büyük bir kısmının hatırlatıcı, eğitici ve öğretici yanı vardır. Sembol veya semboller her zaman merkezdedir. Sembolün anlamı gizli tutulmaz ama derinlemesine düşünenler için açık anlamının ötesinde anlamlara da sahiptir.

Doğunun Tanımı

Doğu, Dünya’nın ekseni etrafında döndüğü yöndür ve “güneşin doğduğu yer” anlamına gelmektedir. Bir pusulada veya pusula gülünde, kuzey tarafından gösterilen yönün 90° sağında bulunur.

İngilizcede doğu Uzak Doğu, Orta Doğu ve Yakın Doğu olmak üzere üçe bölünmüştür. Avrupa için doğu, Türkiye sınırlarından başlamaktadır ama daha kuzeydeki sınırı belirsizdir. Doğu, 1950'lerden 1990'lara kadar olan dönemlerde Soğuk Savaş boyunca Varşova Paketi'na dahil olan ülkeleri belirlemek için kullanılmış ve ABD'yi simgeleyen Batı'nın aksine kullanılmıştır.

Çeşitli Kültürlerde Coğrafi Yön Olarak Doğunun Sembolik Anlamları

Doğu pozisyonu genellikle astrolojide yükselen burç işaretini, yani doğum gibi bir olayın meydana geldiği anda ufukta “yükselen”i belirlemek için bir referans olarak alınır. Kralın taç giyme töreni, papa seçimi vb.

Japonya'da, Heian döneminde, Kyoto'nun (Kinai) aristokratları Kanto “Azuma” olarak adlandırılıyordu. Japon kültüründe Yamatoson doğu seferine gittiğinde, Kanto bölgesinde karısını ve kardeşini kaybetmesiyle ilgili bir mitolojik hikâye vardır.

Doğu bazen “büyüme” ve “refah” ile karşılaştırılır, çünkü güneş doğar. Doğu, gündoğumu yönünden “yaşam” veya “canlanma”yı, batı ise “ölüm” ve “yok oluş”u sembolize eder.

Japon kültüründe doğu genellikle yeşil renkle temsil edilir. Örneğin, sumo halkasında, doğuya yeşil bir tutam eklenir. Beş düşüncede de, doğu yeşil ile temsil edilir ve doğunun koruyucu tanrısı yeşil ejderhadır.

Japon imparatorluk ailesinde, İmparatorluk Sarayı'nın doğu tarafına bir konut yerleştirmek gelenekseldir, bu yüzden prens “Higashinomiya” olarak adlandırılır.

Uzayda insanın uçuşta ilk defa başarılı olan eski Sovyet uzay aracının adı “Vostok”, “doğu” anlamına geliyordu.

Geleneksel olarak bir haritanın sağ tarafı doğuyu gösterir. Bu gelenek, kuzeyin en tepesine bir pusula yerleştirilmesinden ortaya çıkmıştır. Venüs gibi saat yönünün tersine dönen dönen gezegen haritalarında sol taraf doğudadır.

Hıristiyanlıkta Doğu

Hıristiyanlık kendinden daha eski olan Doğu'ya dönerek dua etme uygulamasını aynen benimsemiştir. Bu nedenle, bazı Hıristiyan kiliseleri geleneksel olarak doğuya yönelik inşa edilirler (BOSCO, 2020).

“Doğunun antik devreden bu yana öneminin sebebi, güneşin doğduğu yön ve eski Yakındoğu dinlerinde önemi ile ilgili olabilir. İncil’de, sembolizmi ilk defa Genesis’de ortaya çıkar. “Cennet Bahçesi, Doğu’ya yerleştirildi” (bölüm 2: 8) ve “girişi doğuya bakıyordu” (bölüm 3:24). “Günah işledikten sonra Âdem ve Havva bahçeden ayrıldı ve doğuya doğru gitti” (bölüm 3:24). “Bu doğuya doğru hareket Cain ile devam etti” (bölüm 4: 16) “ve insan ırkının doğuya doğru hareketi ile sonuçlandı” (bölüm 11: 2-4) gibi bölümler doğrudan doğuya atıf yapmaktadır.

Bu İncil ayetleri değerlendirildiğinde doğunun sembolik olarak kararsız olduğu anlaşılır. Doğuya yerleştirilen bahçe güvenliği sembolize ediyordu. Günahtan sonra ise sürgünün yönü olarak, Tanrı’nın emirlerine yabancılaşmayı temsil etmiştir. Aynı zamanda yıkıcı rüzgarların geldiği ve hayatı tehdit eden vahşi doğanın yeri (Ps. 48: 7; Eze. 27:26). Peygamberlere göre doğu, Babil sürgününün bir simgesiydi. “Babil’e gitti ve sonunda Halkını kurtardı” (Eze. 10:18, 19; 11:22, 23). Doğu, Tanrı’nın halkı adına müdahale ettiği ve onlara kurtuluş getirdiği bir yer haline geldi (Rev. 16:12).

Musevilik

Kardinal yönlerin rüzgarlarla ilişkisi, Eski Ahit’te çeşitli yerlerde ima edilmiştir. “Dört rüzgâr” İncil’de birkaç yerde belirtilmiştir. Kadem (Doğu), sık sık doğudan esen bir kavurucu rüzgârın adı olarak kullanılmıştır.

Doğu, kırmızıdan (edom) türetilen ve doğuştan yükselen şafağın rengine veya Edom Topraklarının kırmızı kumtaşı kayalıklarına referans olabilen kadem olarak adlandırılmıştır (IŞIK, KADIOĞLU, 2020).

Batının Tanımı

Batı, dört ana yönden biridir ve Doğu’nun karşıtıdır. Coğrafya ilminde yerleşen geleneklere göre, haritalarda batı yönü daima sol tarafta gösterilmektedir. Batı, dünyanın kendi eksenini üzerinde döndüğü yönün tam tersidir. Venüs ve Uranus güneş sistemindeki gezegenlerin hepsinin tersi yönünde dönmektedir. Venüs ve Uranus’te güneş batıdan doğmakta ve doğudan batmaktadır.

“Batı” ifadesiyle genellikle Avrupa Birliği, ABD kastedilir.

Batı kavramının kökleri Batı Roma İmparatorluğu ve Batı Hristiyanlığıdır. Soğuk Savaş sırasında “Batı”, Varşova Paktı ülkeleri arasında NATO ittifakına atıfta bulunmak için kullanılıyordu.

Antik Dönemde Coğrafi Yön Olarak Batının Sembolik Anlamları

Eski Yunanca’daki “hesperos” ve Latince’deki “vesper” akşam ile ilgili kelimelerdir. Batı kelimesi Almanca, Fransızca, Katalanca, İtalyanca ve İspanyolca ve Portekizce gibi dillere Latince ile geçmiştir. Kelimenin kökünün “wes” olduğu ve “batısında” anlamına geldiği kabul edilmektedir. Türkçedeki Batı kelimesi ise batmak eyleminin kökünden türetilmiştir.

Antik Dönem

Eski Mısır’da Batı, cehenneme gidilen yön olarak kabul ediliyordu. Bu nedenle Antik Mısır’da Batı, ölümle bağlantılı bir şekilde genellikle olumsuz bir çağrışıma sahipti. Eski Mısırlılar ayrıca Tanrıça Amunet’in Batı’nın Tanrıçası olduğuna inanılıyordu (CAMPBELL, 1981). “Batı’nın Tanrıçası” unvanı sadece coğrafya ile ilgili değildi. Güneş batı yönünden battığı için, ölüm de Batı yönüyle ilişkilendirilmişti. Mitolojideki rolü güneşin gözden kaybolması gibi insanın yok oluşuyla ilgiliydi.

Eski Mısır dininde Nil’in batısındaki nekropollerini temsil eden bu tanrıçaya zaman zaman İmentet adı da veriliyordu (WILKINSON, 1981). Ölenlerin tanrıçası olarak, Duat’ın (Yeraltı) girişine bakan bir ağaçta yaşadığına inanılıyordu. Asıl işi, yeni ölümlere yiyecek ve içecek sunmaktı.

Antik Yunan’da, gün batımı tanrıçası olan Dysis’in adının anlamı aynı batı anlamına gelmektedir. Dysis’in görevlerinden biri de batı kapısını korumaktı.

Antik dönemden bu yana Çin’de batı sol tarafta gösterilir. Geleneksel Çin Han kültüründe, batının koruyucu azizi beyaz kaplandır. Geleneksel Çin haritalarında da genellikle batı solda gösterilmiştir.

Çin mitolojisindeki Dört Sembol (Sì Xiàng), dört ana yönün koruyucusu olarak kabul edilen dört mitolojik yaratıktır. Bu dört canlıya “Dört Muhafız”, “Dört Tanrı” ve “Dört Yardımsever Canavar” da dahil olmak üzere çeşitli başka isimler de verilmektedir. Bu inanca göre Doğu’yu Azure Ejderi, güneyi Vermilion Kuşu, batıyı Beyaz Kaplan ve kuzeyi Kara Kaplumbağa korumaktadır.

Çin ve Japon mitolojisinde M.Ö. 453'ten itibaren ortaya çıkan beş yönlü ve beş renkle temsil edilen tanıma göre Batı'yı temsil eden renk beyazdı ve sembolü ise ay idi. Doğadaki renkleri ve yaşam enerjisini, ortamla uyumlu hale getirme düşüncesi olan Feng Shui'de ise Batı genellikle sarı renkle temsil edilmektedir.

Çin'de, Çin hanedanının merkezde olduğu kabul ediliyor ve batıdaki kabile Xirong olarak adlandırılıyordu. Daha sonra, bu kavram Han'ın batısındaki Han olmayan insanları tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır.

Eski Aztekler, Batı'nın büyük su, sis ve mısır tanrıçasının diyarı olduğuna inanıyorlardı.

İskandinav mitolojisinde, dört cüce Norgri, Sugri, Austri ve Vestri, Ases'in gökyüzünün kasasını inşa ettiği Ymir'in kafatasını taşıyordu. Bunlardan Vestri Batı'nın cücesidir.

Keltler, Batı denizinin ötesinde Öbür Dünya'nın olduğuna inanıyorlardı.

Türk kültür ve tarihinde batının büyük önemi vardır. Türkler tarihsel göçlerini ve ilerlemelerini doğuya değil, batıya yapmışlardır. Öte taraftan Türkler tarihin hiçbir devresinde kendilerini “Doğulu” veya “Batılı” şeklinde tanımlamamışlardır.

Budizm

Mahayana Budizmi'nde Amitâbha'nın mutlu toprakları Sukhavati veya Batı Cenneti olarak bilinir ve Batı'dadır.

Japon Budizmindeki Raigo, Amida'nın ölüm anında “mor” bir bulut üzerinde ortaya çıkmasıdır. En popüler inanca göre ölen bir kişinin ruhu Batı Cenneti'ne gidecektir. Pek çok Japon resminde Batı Cenneti tasviri görülmektedir.

Batı yönü, Çin Budizminde, Buda'ya veya aydınlanmaya doğru hareketi temsil eder. Bu nedenle Çin Budizminde Batı'ya yolculuk yapılır.

Musevilik

Musevilikte ve Yahudi tarihinde batı özel bir öneme sahipti. Tabernacle (Tanrı'nın ilahi varlığı) batı yönündedir. Daha sonraki Kudüs Tapınağı batının zıddı olan doğuya bakıyordu. Tanrı'nın varlığının Batı'da olduğu düşünülüyordu.

Hıristiyanlık

İncil'e göre, İsrailoğulları Ürdün Nehri'nden batıya giderek "Vaat Edilen Topraklar"a geçtiler.

Ortodoks ve Lutheran kiliselerinin çan kuleleri batıya bakmaktadır. Katolik kiliselerinin Batı taraflarında sunakları bulunmaktadır.

İslam

İslam inancından habersiz bazı Batılı araştırmacılar Hindistan ve çevresindeki Müslümanların Batı yönüne dönerek namaz kılmalarını, "İslam'da batı yönü çok önemlidir" şeklinde değerlendirmişlerdir. Oysa Müslümanlar, yüzlerini Mekke'ye dönerek namaz kılarlar. Bu nedenle, namaz kılan Müslümanların yüzlerini döndükleri yön buldukları coğrafi koordinata göre farklılık göstermektedir.

Kur'an'da Doğu ve Batı Yönünden Söz Eden Ayetler

Kur'an'daki ayetler içinde kuzeyden ve güneyden hiç söz edilmemektedir. Buna karşılık doğrudan yön kavramı olarak batıdan on üç, batı kavramını işaret edecek şekilde yedi ayet vardır. Türkiye'nin dini konulardan sorumlu en büyük devlet kuruluşu olan Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Bu kuruluşun resmi internet sitesinden batı-doğu kavramları içeren ayetleri inceleyebiliriz. Bu ayetlerden bir kısmı özü itibarıyla dünya ve kâinatın Tanrı'ya ait olduğunu vurgulamaktadır. Bu ayetler şunlardır:

Bakara Suresi, 115. Ayet:

"Doğu da Allah'ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah'ın zâtı oradadır. Şüphesiz Allah (zât ve sıfatlarında) sınırsızdır, çok bilgilidir."

Bakara Suresi, 142. Ayet:

"İnsanlardan bir kısım sefihler, 'Onları şimdiye kadar yöneldikleri kiblemeden vazgeçiren sebep nedir?' diyeceklerdir. De ki: 'Doğu da batı da Allah'ındır. O, dilediğini dosdoğru yola iletir.'"

Tanrı'nın gücünü küçümseyenlere Tanrı'nın yaptıklarının tersini yapmasını önerdiğinde de "doğu-batı" kıyaslaması kullanılan ayetler de vardır. Bu ayetler şunlardır:

Bakara Suresi, 258. Ayet:

"Allah'ın kendisine verdiği iktidara dayanarak İbrahim ile rabbi hakkında tartışmaya giren kimseyi görmedin mi? İbrâhim "Rabbim hayat

veren ve öldürenidir” deyince o, “Hayat veren ve öldüren benim” dedi. İbrâhim “Allah güneşi doğudan getirmektedir, hadi sen de onu batıdan getir” dedi. Bunun üzerine inkârcı ne diyeceğini bilemedi. Allah zalimler topluluğuna rehberlik etmez.”

Nûr Suresi, 35. Ayet:

“Allah göklerin ve yerin nûrudur. Onun nûrunun misali, içinde kandil bulunan bir kandilliktir. Kandil bir cam içindedir, cam inciye andıran bir yıldızdır; (bu kandil) doğuya da batıya da ait olmayan, yağı neredeyse ateş dokunmasa bile ışık veren mübarek bir zeytin ağacından yakılır. Nûr üstüne nûr. Allah nûruna dilediğini kavuşturur. Allah insanlar için misaller veriyor, Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir.”

Şuarâ Suresi, 28. Ayet:

“Mûsâ devamla şunu söyledi: “Şayet aklınızı kullanırsanız anlarsınız ki O, doğunun, batının ve bu ikisi arasında bulunanların rabbidir.”

Muzemmil Suresi, 9. Ayet:

“Doğunun da batının da rabbi O’dur. O’ndan başka tanrı yoktur. Öyleyse yalnız O’na güvenip sığın.”

Kur’an’da Doğrudan coğrafi yön olarak batı-doğu” kavramlarının geçtiği ayetler de vardır. Bu ayetler şunlardır:

Bakara Suresi, 177. Ayet:

“Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz erdemlilik değildir. Asıl erdemli kişi Allah’a, âhiret gününe, meleklere, kitaba ve peygamberlere iman eden; sevdiği maldan yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olanlara harcayan; namazı kılıp zekâtı verendir. Böyleleri anlaşma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takvâ sahipleri bunlardır.”

Araf Suresi, 137. Ayet:

“Hor görülüp ezilmekte olan o kavmi de (İsrâiloğulları) içini bereketlerle doldurduğumuz ülkenin doğu taraflarına ve batı taraflarına (tamamına) mirasçı kıldık. Sabırlarına karşılık rabbinin İsrâiloğulları’na verdiği güzel söz yerine geldi. Firavun ve kavminin yapmakta olduklarını ve yetiştirdikleri bahçeleri de helâk ettik.”

Kasas Suresi, 44. Ayet:

“Mûsâ’ya emrimizi vahyettiğimiz sırada sen (ey Muhammed, vadinin) batı tarafında bulunmuyordun ve olayın tanıklarından da değildin.”

Zuhruf Suresi, 35-38. Ayet:

“Allah’ın mesajını görmezden gelen kimseye bir şeytan tahsis ederiz; artık bu onun arkadaşısıdır. Kendilerini doğru yolda zannederken bu şeytanlar onları yoldan saptırıp dururlar. Sonunda o kişi bize gelince - şeytana hitaben- “Keşke seninle aramız doğu ile batı kadar uzak olsaydı!” der. Ne kötü arkadaş!”

Kur’an’da “batı-doğu” kavramlarının yanında “iki batı-iki doğu” kavramları kullanılmıştır.

Rahmân Suresi, 17. Ayet:

“O, iki doğunun da Rabbidir, iki batının da Rabbidir.”

Mearic Suresi, 40-41. Ayetler:

“Doğuların ve batıların rabbine yemin ederim ki, onların yerine daha iyilerini getirmeye bizim gücümüz yeter, kimse bizim önümüze geçemez.”

Kur’an’da Doğu ve Batı Yönünü İşaret Eden Ayetler

Kuran’da dolaylı bir şekilde batıdan söz eden ayetler de vardır. Bu ayetler şunlardır:

En’âm Suresi, 76-78. Ayetler:

“Gecenin karanlığı onu kaplayınca bir yıldız gördü. “Rabbim budur” dedi. Yıldız batınca da “Batanları sevmem” dedi.

Ayı doğarken görünce, “Rabbim budur” dedi. O da batınca, “Rabbim bana doğru yolu göstermezse elbette yolunu şaşırılmış kimselerden olurum” dedi.

Güneşi doğarken görünce, “Rabbim budur; zira bu daha büyük” dedi. O da batınca dedi ki: “Ey kavmim! ben, sizin (Allah’a) ortak koştuğunuz şeylerden uzağım.”

İsrâ Suresi, 39. Ayet:

“Gündüzün güneşin gün ortasını aşmasından gecenin karanlığına kadar namazı kıl; bir de sabah namazını; çünkü sabah namazı şahitlidir.”

Tâhâ Suresi, 130. Ayet:

“Sen onların söylediklerine sabret. Güneşin doğmasından önce de batmasından önce de rabbini övgüyle tesbih et; yine gecenin bazı vakitlerinde ve gündüzün iki ucunda da tesbih et ki hoşnutluğa erişesin.”

Kâf Suresi, 39. Ayet:

“Resulüm! Sen onların söylediklerini sabırla karşıla; güneş doğmadan ve batmadan önce rabbini övgü ve tesbih ile an.”

Tûr Suresi, 49. Ayet:

“Gecenin bir kısmında ve yıldızlar çekildiğinde de O’nu tesbih et.”

Sonuç

Genel olarak, sembol kullanıldığında daha derin ve daha anlamlı bir ifadeden söz edilir. Bazen, bir kişi tarafından konuşulan bir eylem, olay veya bir kelimenin sembolik bir değeri olabilir.

Semboller, kullanıldığı bağlamlara bağlı olarak anlamlarını değiştirir. Örneğin, bir zincir, “birlikte olma” ve “hapis cezası” anlamına da gelebilir. Böylece, bir nesnenin veya bir eylemin sembolik anlamı kim tarafından ne zaman, nerede, neden ve nasıl kullanıldığına göre anlaşılır.

Sembolizm; bir şeyin başka bir şeyi temsil etmesi gerektiği zaman ortaya çıkar.

Millî semboller gibi dini semboller de kişilerin, değerlerin, amaçların veya tarihin görsel, sözlü veya ikonik temsillerini oluşturarak insanları birleştirmeyi amaçlamaktadır.

Musevilik ve Hıristiyanlık’taki doğu kavramları birbirinin aynı ama İslam’daki doğu kavramı bunlardan tamamen farklıdır. Ayrıca İslam’da “iki batı” ve “iki doğu” kavramlar vardır.

İslam, antik dönemde batı kavramlarına yüklenen sembolizmden etkilenmemiştir.

Result

In general, a deeper and more meaningful expression is mentioned when the symbol is used. Sometimes it can be an action, event, or symbolic value of a word spoken by a person.

Symbols change their meaning depending on the context in which they are used. For example, a chain can also mean “to be together” and “prison terms”. Thus, the symbolic meaning of an object or an action is understood by who, when, where, and how it is used.

Symbolism; it occurs when something must represent something else.

Religious symbols, like national symbols, aim to unite people by creating visual, verbal or iconic representations of individuals, values, goals, or history.

Eastern concepts in Judaism and Christianity are the same, but the concept of Eastern in Islam is completely different. There are also “two west” and “two east” concepts in Islam.

Islam was not affected by the symbolism imposed on western concepts in ancient times.

References

- Campbell, Joseph. 1981. *The Mythic Image*. Princeton University Press.
- Işık, Neşe. Kadioğlu, Muhsin (2019). *Dinî ve Millî Sembolizm: Bitkiler, Hayvanlar, Sayılar, Renkler, Astronomik ve Monografik Semboller*, Google Play Books, s 155.
- Peters, Bosco. 2020. “*Architectural Design Guidelines 1*”. Liturgy.co.nz. Retrieved 13 May 2020.
- Wilkinson, Richard H. 2003. *The Complete Gods and Goddesses of Ancient Egypt*. Thames & Hudson. pp. 145–146